

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	Pwyllgor Craffu Gwasanaethau
DYDDIAD Y CYFARFOD	2 Hydref, 2014
TEITL YR EITEM	Adolygiad Strategol Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiant
AELOD CABINET	Y Cynghorydd Gareth Thomas
AWDUR	Iwan T. Jones, Cyfarwyddwr Corfforaethol

1. DATGANIADAU

- 1.1. Mae'r aelodau yn ymwybodol o bwytiau sydd wedi eu gwneud yn y gorffennol am symud oddi wrth y drefn datganiadau - symudiad sydd bellach, wrth gwrs, wedi ei grybwyll yn Genedlaethol. Mae'r aelodau yn awyddus i wyntyllu sut y mae'r drefn arfaethedig newydd am gyfarch anghenion disgyblion gystal, os nad yn well, na'r drefn datganiadau. Yr her yw, os yw datganiad yn grynhoed statudol o wir anghenion disgybl, sut y mae trefn wahanol yn mynd i gyfarch yr anghenion hynny. Mae'n deg nodi bod rhai aelodau yn amheus am ddoethineb symud oddi wrth drefn datganiadau a lleihau'r galw am ddatganiadau fel amcan i'r prosiect.
- 1.2. Mae'r drefn arfaethedig a gynigir yn yr Adolygiad yn rhoi ystyriaeth lawn i'r gofynion statudol a amlinellir ym Mhapur Gwyn Llywodraeth Cymru - Mai 22 '*Cynigion Deddfwriaethol ar gyfer Anghenion Dysgu Ychwanegol.*'
- 1.3. Bydd symud o'r drefn gyfredol o lunio datganiad i'r drefn newydd o gyflwyno Cynlluniau Datblygu Unigol (CDU) yn sicrhau proses fwy integredig a chydweithredol o asesu, cynllunio, monitro a hwyluso ymyriadau cynnar, amserol ac effeithiol.
- 1.4. Bydd yn ofynnol i'r Awdurdod Lleol barhau i fod yn gyfrifol am ansawdd, cynnwys a'r ddarpariaeth drwy'r CDU newydd, ac yn unol â'r drefn gyfredol, bydd yn ofynnol i'r CDU cael ei adolygu bob 12 mis o leiaf.
- 1.5. Bydd y ddeddfwriaeth yn gorfodi Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd Lleol a sefydliadau Addysg Bellach i gydweithredu a rhannu gwybodaeth wrth asesu, cynllunio a chyflawni'r ddarpariaeth.
- 1.6. Mae hyn yn gam sylweddol ymlaen sy'n arwain at sicrhau darpariaeth amlasiantaethol orau posib i fodloni anghenion dysgu ychwanegol plant a phobl ifanc 0-25oed. Cyfyngir y datganiadau cyfredol i unigolion sydd ag anawsterau sylweddol, dwys a chymhleth . Bydd y drefn o ddarparu CDU newydd yn ymestyn i gynnwys pob unigolyn ag anawsterau dysgu unigol o'r rhai hynny ag anawsterau cymedrol ymlaen . Mae'r hawliau statudol hefyd yn ymestyn i gynnwys hawliau i apelio i Dribiwnlys AAA i bob unigolyn ag anawsterau dysgu ychwanegol.

2. OEDI

- 2.1. Mae nifer o enghreifftiau o oedi mewn gweithredu o dan y gyfundrefn bresennol gyda rhai misoedd yn pasio ar ôl adnabod materion cyn bod asesiad o anghenion yn cael ei gwblhau, ac oedi pellach cyn bod gweithredu a chefnogaeth yn cael ei ddarparu.
- 2.2. Bydd y drefn newydd yn sicrhau ymyrraeth buan ac effeithiol a hynny o ymateb i gynigion lleol a chenedlaethol.

- 2.3. Un o brif gynigion yr Adolygiad Strategol yw dwysau'r ymyrraeth yn y blynyddoedd cynnar. Drwy'r cydweithrediad aml-asiantaethol bydd y ddarpariaeth yn cyrraedd y plentyn ynghynt, a bydd y ddarpariaeth hwnnw yn gwbl integredig.
- 2.4. Yn gyfredol mae cyflwyno datganiad yn cymryd amser - hyd at 26 wythnos o gyflwyno'r cais gwreiddiol am asesiad statudol. Rhagwelir y bydd y drefn asesu a chynllunio darpariaeth yn llawer cynt gyda'r ddarpariaeth yn cyrraedd yr unigolyn a fewn cyfnod llawer tynnach (rhwng 3 a 6 wythnos).

3. CEFNOGAETH AC ARBENIGEDD

- 3.1. Mae'r aelodau yn ymwybodol o broblemau ar hyn o bryd o ran y gefnogaeth ac arbenigedd sydd ar gael i gefnogi ysgolion wrth iddynt geisio dygymod ag anghenion dysgu arbennig. A oes sicrwydd o welliant yn hyn o beth yn y gyfundrefn newydd? Bydd yr aelodau yn chwilio am sicrwydd y bydd y drefn newydd yn delio a'r oedi hynny ac yn cyflymu'r ymateb i sefyllfaoedd o angen
- 3.2. Un o gynigion yr Adolygiad yw ail strwythuro'r Gwasanaeth. Mae'r adolygiad yn cynnig model lle gwelir strwythur newydd canolog llawer mwy sgilgar fydd yn sicrhau cysondeb yn y ddarpariaeth ar draws y Sir ac yn gallu sicrhau ymyrraeth fuan pan yn angenrheidiol, yn llawer cynt ac yn fwy effeithiol.
- 3.3. Bydd y strwythur yn cynnwys:
- Uwch Reolwr/Arweinydd Seicolegol Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Addysg;
 - Swyddog Cynhwysiad;
 - Tîm o Weithwyr Allweddol;
 - Athrawon arbenigol;
 - Uwch gymorthyddion;
 - Byddwn hefyd yn datgloi potensial Ysgolion Arbennig Gwynedd i fod yn rhan o'r strwythur yma.

4. NEWIDIADAU I'R TREFNIADAU PRESENNOL

- 4.1. Rydym yn rhagweld cynnig newidiadau i'r trefniadau presennol yn y meysydd canlynol:
- Monitro ac adolygu;
 - Blynyddoedd cynnar;
 - Trefniadau darpariaeth – symud i ffwrdd oddi wrth ddatganiadau i gyflwyno CDU i bob disgybl efo ADY;
 - Strwythur y gweithlu;
 - Ysgolion Arbennig;
 - Comisiynu'r CBAAA;
 - Fformiwla trosglwyddo cyllideb ADY i'r ysgolion;
 - Adolygu gwasanaethau penodol (cynnal ymddygiad ac unedau ABC);
 - Gwella cyfathrebu;
 - Systemau tracio a data;
 - Rhaglen hyfforddiant.

5. YMGYSYLLTU

Faint o ymgysylltu sydd wedi bod ynglŷn â'r newidiadau hynny a pa fath o negeseuon sydd wedi bod yn dod yn ôl gan y budd-ddeiliaid allweddol?

5.1. Cynhaliwyd sgysiau a sesiynau trafod gyda defnyddwyr, darparwyr a chomisiynwyr y gwasanaeth drwy gydol yr Adolygiad. Cafwyd cefnogaeth unfrydol o'r cychwyn i'r achos dros newid. Yn yr ymgysylltu atgyfnerthwyd ein prif ganfyddiadau dro ar ôl tro ac amlygwyd rhai meysydd nad oedd wedi cael digon o sylw.

5.2. Ymgysylltwyd â'r canlynol yn ystod y broses:

- **Gweithdy** i drafod **Gweddnewid Gwasanaethau i Blant Bregus Gwynedd** ym mis Medi 2013 - yn agos i 30 o gyfranogwyr/fudd-ddeiliaid traws sector yn bresennol, gan gynnwys iechyd, gwasanaethau cymdeithasol, penaethiaid a rhieni;
- **Ymwelwyd â sampl o 16 ysgol** i drafod y sefyllfa gyfredol yng nghyd-destun eu darpariaeth ADY efo'r pennaeth a'r cydlynnydd;
- Cynhaliwyd cyfarfodydd ymgysylltu torfol efo Penaethiaid, athrawon a chymorthyddion yn ystod yr Adolygiad;
- Gwahoddwyd holl benaethiaid ysgolion y Sir a'r Seicolegwyr Addysg i gyfarfodydd torfol i drafod cynigion yr Adolygiad a'r ddeddfwriaeth newydd;
- Cynhaliwyd fforymau arbennig i holl **Gydlynwyr ADY** yr ysgolion;
- Cynhaliwyd sesiynau penodol efo grŵp cyswllt aml-asiantaethol ac efo gweithlu canolog ADY yr awdurdod;
- Anfonwyd manylion **holiadur ar lein at yr holl weithlu cymorthyddion** i ganfod mwy o wybodaeth am sefyllfa gwaith y Cymorthyddion ADY;
- Ffurfiwyd **Grŵp Newid Diwylliant** oedd yn cynnwys ystod o benaethiaid cynradd ac uwchradd a fu'n cyfarfod yn rheolaidd yn ystod 2014 i drafod cynigion yr adolygiad;
- Yn ystod Haf 20014, mewn cyd weithrediad efo SNAP cafodd rhieni'r holl ddisgyblion sydd ar gofrestr ADY yr ysgolion gyfle i gwblhau holiadur ar lein. Bydd ymgynghoriad pellach efo grŵp o rieni mwy bregus a dau grŵp o ddisgyblion ysgol uwchradd yn cael eu cynnal yn gynnar ym Medi. Yn anffodus canran bychan iawn wnaeth ymateb ond roedd y canlyniadau yn arwyddocaol;
- Trefnwyd ymweliad â Chyngor Ceredigion yn dilyn cyhoeddi eu hadroddiad Rhagorol gan Estyn;
- Cynhaliwyd cyfarfod efo swyddog penodol o Lywodraeth Cymru i drafod cynigion deddfwriaethol newydd yn y Papur Gwyn;
- Byddwn yn ymgysylltu ar lefel uchel efo'r Gwasanaeth Iechyd, Cyngor Ynys Môn a'r Cydbwyllgor Anghenion Addysg Arbennig yn ystod mis Medi 2014.

5.3. Canfyddiadau:

- Angen codi statws y maes Anghenion Dysgu Ychwanegol fel gwasanaeth a darpariaeth hanfodol o fewn Cyngor Gwynedd;
- Angen adnabod swydd person dynodedig fel gweithiwr allweddol addysg i gefnogi gweithdrefnau dalgylchol a'r ysgolion, rhieni, plant a phobl ifanc Gwynedd;
- Angen sicrhau datblygiad proffesiynol ar gyfer Cymorthyddion;
- Angen gwella'r ddealltwriaeth o gyfrifoldebau Cymorthyddion ADY gan yr holl weithlu sy'n darparu'r gwasanaeth;
- Ysgolion angen arweiniad o ran penderfynu ar yr anghenion a'r ddarpariaeth;

- Nifer uchel o rieni heb dderbyn unrhyw wybodaeth am y cymorth ychwanegol mae eu plant yn ei dderbyn a 31% ddim yn glir pa fath o gymorth maent yn ei dderbyn;
- Nifer uchel o rieni unai ddim yn gwybod neu yn nodi fod eu plant heb Gynllun Addysg Unigol (CAU) - a dim ond hanner y rhieni a ymatebodd i'r holiadur oedd wedi bod yn rhan o gynllunio CAU eu plentyn;
- Y Llywodraeth yn hapus efo egwyddorion y Cynigion ar gyfer yr Adolygiad yma;
- Angen llawer mwy o eglurder gan y Llywodraeth o ran y Cod Ymarfer newydd a gweithrediad y ddeddfwriaeth newydd;
- System tracio / data hynod effeithiol yng Ngheredigion – yn greiddiol i allu mesur a monitro effeithlonrwydd y gwasanaeth;

6. Beth sydd yn gyrru'r newidiadau – arbedion ariannol neu welliant yn y gwasanaeth?

- 6.1. Yr achos dros newid: Mae canfyddiadau'r ymgysylltu; yr angen i sicrhau gwelliant yn y gwasanaeth yn ogystal â dyfodiad deddfwriaeth newydd i gyd yn gyrru'r newidiadau. Fodd bynnag, yn naturiol mae angen sicrhau fod y gwasanaeth yn effeithiol ac yn effeithlon ac ni fydd unrhyw arian parhaol ychwanegol yn cael ei ryddhau ar gyfer y newidiadau.

7. Ym mha ffordd fydd y cynigion sydd yn cael eu datblygu yn debyg o wella cydweithio rhwng asiantaethau er mwyn torri lawr ar yr elfennau biwrocraidd yn y drefn bresennol?

- 7.1. Eisoes wedi cychwyn trafodaethau efo lechyd, ac yn bwriadu atgyfodi grŵp cyswllt aml-asiantaethol i gyd weithio'n benodol ar ddatblygu Cynllun Datblygu Unigol ynghyd a'r prosesau cysylltiedig i gyd fynd efo gofynion y ddeddfwriaeth.
- 7.2. Bydd rôl y Gweithwyr Allweddol newydd yn cynnwys cyfrifoldebau penodol dros hyrwyddo'r cydweithio rhwng asiantaethau i leihau dyblygu gwaith, a chyflymu'r prosesau i sicrhau darpariaeth briodol i'r disgyblion - yn ogystal â chefnogaeth i'r disgybl a'r teuluoedd.

8. Sut fydd unrhyw drefniadau newydd yn debyg o ddelio yn well gyda phlant sydd yn symud i mewn i'r ardal gydag anghenion penodol?

- 8.1. Bydd y trefniadau newydd yn golygu bydd posib adolygu'r ddarpariaeth ar gyfer y disgyblion yma yn gynt, ac yn aml-asiantaethol efo'r rhieni - heb orfod cydymffurfio i ofynion penderfyniad ALL arall am gyfnod penodol.
- 8.2. Oherwydd y pwyslais ar ryddhau potensial yr ysgolion arbennig bydd posib ymateb i'r anghenion penodol yn gynt gan y byddwn efo ystod uwch o arbenigeddau oddi fewn i'r gweithlu o ganlyniad i'r buddsoddiad mewn hyfforddiant.

9. Beth yw'r amserlen ddiwygiedig ar gyfer cyflwyno'r cynigion?

- 9.1. Y bwriad oedd cyflwyno'r cynigion i Gabinet cyntaf Hydref. Oherwydd yr angen am waith manwl pellach ar y Cynllun Busnes, ni fyddwn yn eu cyflwyno hyd fis Rhagfyr. 'Rydym fodd bynnag yn parhau i weithio ar gynlluniau manwl ar gyfer y cynigion ac nid yw hyn wedi achosi unrhyw oediad o ran amseriad gweithredu'r trawsnewid.
- 9.2. 'Rydym yn parhau efo'r bwriad i fod yn weithredol efo rhai o'r cynigion erbyn Medi 2015.
- 9.3. Oherwydd yr oediad yma, nid yw'r cynigion yn aeddfed i'w cyflwyno yn eu cyfanrwydd i'r Pwyllgor ar hyn o bryd.